

Rasa Jurgelevičienė
Eglė Sasnauskaitė

TEKSTŲ TYRINĖJIMAS

4

KLASEI

TURINYS

- 1 Sakmės ir mokslininko pasakojimo lyginimas ➡ p. 6
- 2 Kūrinio meninė kalba ➡ p. 13
- 3 Grožinio ir negrožinio teksto lyginimas ➡ p. 20
- 4 Kūrinio veikėjų poelgių analizė ➡ p. 27
- 5 Teksto ir iliustracijų sąsajos ➡ p. 31
- 6 Pasakos vaizduojamojo pasaulio analizė ➡ p. 37
- 7 Meninio ir publicistinio tekstų analizė ➡ p. 43
- 8 Teksto visuma ir detalės ➡ p. 50
- 9 Autobiografinio straipsnio analizė ➡ p. 57

Pirmasis leidimas 2021

Leidinio bibliografinė informacija pateikiama Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos Nacionalinės bibliografijos duomenų banke (NBDB).

Ši kūrinį, esantį bibliotekose, mokymo ir mokslo įstaigų bibliotekose, muziejuose arba archyvuose, draudžiama mokslinių tyrimų ar asmeninių studijų tikslais atgaminti, viešai skelbti ar padaryti viešai prieinamą kompiuterių tinklais tam skirtuose terminaluose tų įstaigų patalpose.

ISBN 978-5-430-07152-3

© Rasa Jurgelevičienė, 2021
© Eglė Sasnauskaitė, 2021
© Leidykla „Šviesa“, 2021

1.

Sakmės ir mokslininko pasakojimo lyginimas

DISKUTUOJU

Ar kada susimąstėte, kodėl kai kurie dalykai pasaulyje yra būtent tokie, kokie yra? Pavyzdžiui, kodėl gegutė pati neperi savo kiaušinių? Kaip jūs galėtumėte tai paaiškinti? Patyrinėkite, kaip į šį klausimą bandė atsakyti mūsų senoliai, kurdami sakmes, ir ką apie gegutes gali papasakoti šiuolaikinis mokslininkas.

Lietuvių liaudies sakmė

SKAITAU

Kodėl gegutė pati neperi

Pelėdai užsnūdus, karaliukas¹ pabėgo ir gerai pasislėpė. Reikia jį surast. O kas pavasarį jo ieškos? Visiem darbo lig valios – gūžtas suka, kiaušinius deda, vaikus peri. Tarės, tarės paukščiai – nieko nenuitarė. Čia atskrido gegutė, atsisėdo ant šakos ir sako:

– Aš skrisiu karaliuko ieškot, o jūs man vaikus auklėkit.

Žinoma, paukščiai sutiko. O gegutei to ir reikia. Vienon gūžton kiaušinių padėjo, kiton, trečion ir nuskrido karaliuko ieškot. Gegužiukus kiti paukščiai augina, o gegutė po miškus skraido, karaliuko ieško. O tas taip gerai pasislėpė, kad gegutė ir lig šiol jo nerado. Kiekvieną pavasarį miške girdis:

– Kukū! Kukū!

¹Karaliukas – kartais taip vadinamas pelėdos vaikas.

1. Kas yra pagrindinis sakmės veikėjas? Nuspalvinkite tinkamą atsakymą.

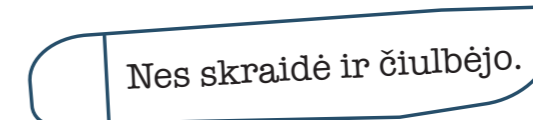
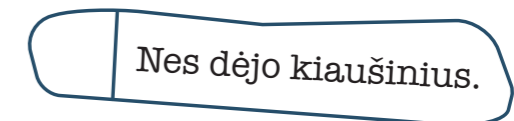
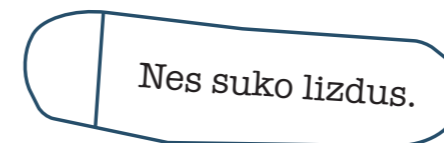
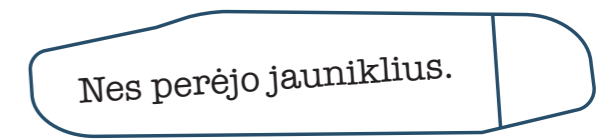
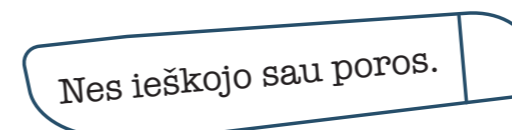
2. Dėl kurio tekste minimo veikėjo susirūpino paukščiai? Nuspalvinkite tinkamą atsakymą.

3. Kodėl karaliukas pabėgo ir pasislėpė? Pažymėkite tinkamą variantą.

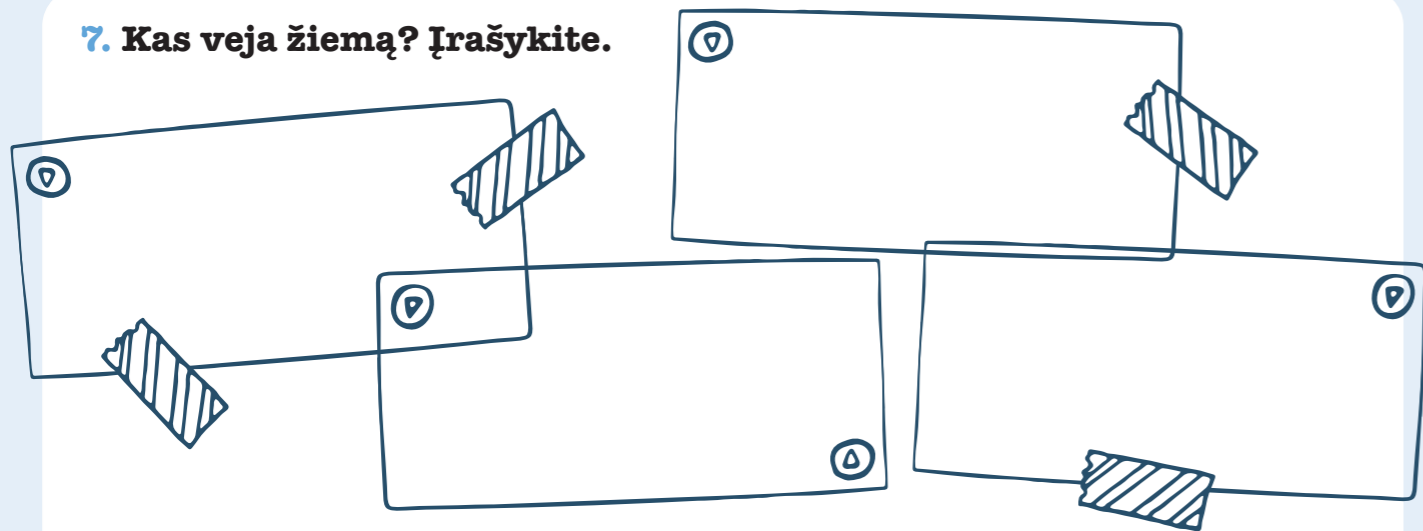
- A. Nes niekas jo nesaugojo.
- B. Nes išsigando paukščių.
- C. Nes nenorėjo niekam trukdyti.
- D. Nes bijojo pelėdos.

4. Kodėl dauguma paukščių negalėjo padėti pelėdai ieškoti karaliuko? Pažymėkite tris atsakymus.

Kas rodo, kad kiti paukščiai suko lizdus, perėjo vaikus, o gegutė greičiausiai to nedarė?

7. Kas veja žiemą? Įrašykite.

8. Nurodykite, kuo miško gyvūnai kaltino žiemą.

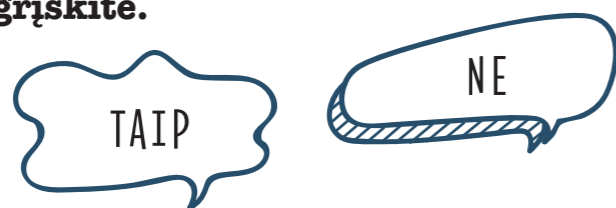
MEŠKA	→	
BRIEDIS	→	
VILKAS	→	

9. Iš kurio veikėjo žiema labiausiai tikėjosi užtarimo? Pažymėkite tinkamą variantą.

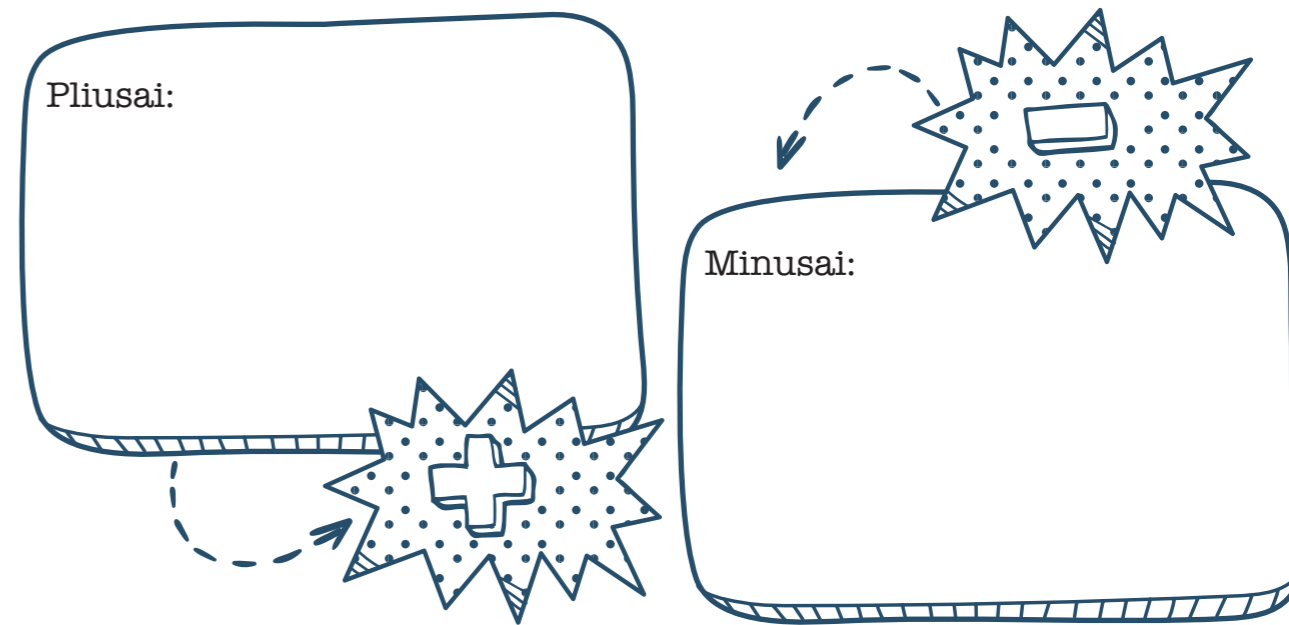
A. Iš briedžio	C. Iš vilko
B. Iš vaikų	D. Iš meškos

Paiškininkite, kodėl ji to užtarimo negavo.

10. Ar visiems žiema buvo bloga? Kodėl? Pažymėkite TAIP arba NE. Savo nuomonę pagrįskite.

11. Remdamiesi tekstu nurodykite žiemos plusus ir minusus.

12. Kurie teksto žodžiai rodo, kad žiema grįš?

13. Kaip keitėsi žiemos nuotaika? Pažymėkite tinkamą variantą.

- A. DŽIAUGSMAS → RYŽTAS → ŠIRDGĖLA → BEVILTIŠKUMAS
- B. RYŽTAS → BEVILTIŠKUMAS → ŠIRDGĖLA → DŽIAUGSMAS
- C. BEVILTIŠKUMAS → DŽIAUGSMAS → ŠIRDGĖLA → RYŽTAS
- D. BEVILTIŠKUMAS → ŠIRDGĖLA → RYŽTAS → DŽIAUGSMAS

14. Kokiais žodžiais briedžio veiksmus apibūdina autorius, norėdamas sustiprinti skaitytojo įspūdį? Raskite ir nurašykite juos.

Verkimo nauda

Kai kurie žmonės bando suvaldyti ašaras manydami, kad verkimas yra silpnumo požymis. Tačiau mokslininkai teigia, kad sulaikydami ašaras žmonės praranda nemažai naudingų dalykų. Atliekant įvairius tyrimus buvo nustatyta, kad verkimas:

1. TURI RAMINAMĄJĮ POVEIKĮ

- Padeda sureguliuoti savo emocijas.
- Padeda nusiraminti.
- Sumažina stresą.

2. SUTEIKIA PAGALBOS IŠ ARTIMŲJŲ

- Be nusiramavimo, verkimas gali padėti žmogui gauti pagalbą ir iš aplinkinių.

3. PADEDA SUMAŽINTI SKAUSMĄ

- Kitas tyrimas parodė, kad liejant emocines ašaras išsiskiria oksitocinai ir endorfinai. Šie cheminiai elementai skatina geresnę savijautą ir mažina tiek fizinį, tiek emocinį skausmą.

4. PAGERINA NUOTAIKĄ

- Verkimas gali pagerinti nuotaiką ir bendrą savijautą.
- Be to, kad mažina skausmą, oksitocinai ir endorfinai dar ir gerina nuotaiką.

Pagal straipsnį: „8 priežastys dažniau išsiverkti, arba kokią naudą mums suteikia verkimas“

1. Kodėl kai kurie žmonės bando suvaldyti ašaras?

2. Remdamiesi negrožiniu tekstu pasvarstykite, ar Bernardui verkimas galėtų padėti nugalėti liūdesį. Pažymėkite TAIP arba NE. Atsakymą pagrįskite.

3. Kaip ašaros susijusios su fiziniu skausmu?

4. Nurodykite du dalykus, kodėl žmogui svarbūs tekste paminėti endorfinai ir oksitocinai.

Two empty rectangular boxes for writing answers to question 4.

5. Kokia bendra mintis sieja šiuos - grožinį ir negrožinį - tekstus?

Aptariau grožiniame tekste minimas emocijas.

Įvertinau, ar pasakotojo pasiūlytas būdas nugalėti neviltį padėjo Bernardui.

Nurodžiau, kuo susiję grožinis ir negrožinis tekstai.

Abu tekstus skaityti buvo prasminga, nes